

Službeni glasnik BiH, broj 82/06

Na osnovu člana 17. stav 1. Zakona o koncesijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 56/04), Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 79. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 18. maja 2006. godine, i na 61. sjednici Doma naroda, održanoj 27. jula 2006. godine, usvojila je

DOKUMENT

O POLITICI DODJELE KONCESIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Uvod

Koncesija u osnovi znači davanje prava na korištenje određenih prirodnih resursa ili javnih dobara koje organi vlasti ustupaju domaćem ili stranom licu (prema zakonima u Bosni i Hercegovini - pravnom licu) pod određenim uvjetima i na određeni rok.

Koncesije kao oblik ulaganja nastale su još u doba Starog Rima, a davanje koncesija postaje značajnije i sve prisutnije nastankom i razvojem savremenog kapitalističkog sistema privređivanja. Tehnički i finansijski najzahtjevniji projekti, ostvareni koncesionim davanjima, bili su tunel ispod kanala La Manch, Suecki kanal, Panamski kanal, mreža autoputeva u Španiji i sl.

Savremeni procesi globalizacije i internacionalizacije nacionalnih privreda, te stvaranje pretpostavki za jačanje tokova regionalnog povezivanja i ekonomskog integriranja u Evropsku uniju aktueliziraju potrebu krupnih kapitalnih infrastrukturnih investiranja, posebno u oblasti saobraćaja, energetike, komunikacija, vodoprivrede i sl. Nesumnjivo je da njihova realizacija zahtijeva veoma značajna investiciona sredstva, kojima ne raspolaže većina zemalja, posebno onih manje razvijenih i u procesu tranzicije. Zato su ove zemlje upućene na potrebu angažiranja stranog kapitala za realizaciju pomenutih ciljeva i interesa.

Davanje koncesija jedan je od posebno pogodnih oblika angažiranja privatnog stranog i domaćeg kapitala s ciljem finansiranja investicija u oblasti korištenja prirodnih resursa ili izgradnje infrastrukturnih objekata i drugih javnih dobara u općoj upotrebi.

S tim ciljem doneseni su zakoni o koncesijama u Bosni i Hercegovini, na entitetskom i državnom nivou. Zakoni su u potpunosti međusobno usklađeni a njima se utvrđuju uvjeti pod kojima se domaćim i stranim pravnim licima mogu dodjeljivati koncesije za osiguravanje infrastrukture i usluga, finansiranje, projektiranje, izgradnja, održavanje i rukovođenje radom te infrastrukture i s njom povezanih objekata i uređaja, kao i korištenje prirodnih resursa.

Zakoni kojima je uređena oblast koncesija u BiH su:

- Zakon o koncesijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02)
- Zakon o koncesijama Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 40/02)
- Zakon o koncesijama RS ("Službeni glasnik RS", br. 25/02) i
- kantonalni zakoni o koncesijama.

Kako se koncesionarstvo u pojedinim privrednim oblastima i javnim djelatnostima razlikuje zbog niza specifičnosti koje su vezane za tu oblast, nameće se potreba da se, osim u navedenim zakonima, dodjela koncesija obradi i u zakonima za pojedine oblasti (vode, šume, putevi, željeznički saobraćaj, poštanski i telekomunikacijski saobraćaj, energetika, rudarstvo. . . .) i javne djelatnosti, koje mogu biti predmet koncesija.

U tom smislu, potrebno je ubrzati postupak donošenja zakona na državnom nivou, kojima se reguliraju određene oblasti, a u postojećim entitetskim zakonima, u kojima to nije obrađeno, izvršiti dopune u smislu reguliranja pitanja koncesija za tu oblast.

Zakon o koncesijama BiH obavezao je Komisiju za koncesije da pripremi "Dokument o politici dodjele koncesija" i dostavi ga na usvajanje Vijeću ministara BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH, vodeći računa o podjeli nadležnosti u ovoj oblasti.

Ovaj dokument i entitetski dokumenti o politici dodjele koncesija potpuno su međusobno usklađeni kao i zakoni iz te oblasti i cilj im je da doprinesu stvaranju što povoljnijeg ambijenta za privlačenje i efikasnije investiranje privatnog, stranog i domaćeg kapitala u određene privredne kapacitete ili u razvoj pojedinih uslužnih djelatnosti.

I.

Usvajanjem Zakona o koncesijama BiH, Zakona o koncesijama FBiH i Zakona o koncesijama RS izraženo je jasno opredjeljenje da se razvoj infrastrukture, pružanje usluga i eksploatacija prirodnih resursa unaprijedi finansiranjem kroz dodjelu koncesija.

U nedostatku vlastitih izvora finansiranja, a polazeći od osnovnih opredjeljenja za promjenom vlasništva i razvojem na tržišnim osnovama, Bosna i Hercegovina želi podstaći privatizacijske procese i direktna strana ulaganja uvođenjem dodjele koncesija u onim sektorima koji ne mogu biti predmet privatizacije. Ovo tim prije kada se imaju u vidu finansiranja ambicioznih razvojnih programa i investiranja u krupne infrastrukturne kapacitete i druge javne objekte, posebno one koji čine osnovu uspješnijeg uključivanja Bosne i Hercegovine u aktuelne regionalne i euroekonomske integracione procese.

Bosna i Hercegovina uključena je u međunarodne i regionalne plansko-razvojne projekte u sektorima transportne, putne i komunikacijske infrastrukture, energetske i turističke potencijala, što predstavlja dodatni podsticaj za dodjelu koncesija u ovim oblastima.

U Bosni i Hercegovini su skoncentrirana ekonomski značajna prirodna dobra, izgrađena je i planirana izgradnja niza infrastrukturnih i energetske objekata, izvršena privatizacija velikog broja privrednih subjekata koji koriste prirodna dobra i daju značajan doprinos njenom razvoju.

Na osnovu dosadašnje iskorištenosti ovih potencijala i realnih mogućnosti njihovog razvoja, javlja se potreba za njihovim daljnjim istraživanjima, izgradnjom, eksploatacijom i korištenjem u skladu sa savremenim dostignućima nauke, tehnike i tehnologije i njihovim racionalnim upravljanjem prema međunarodnim standardima.

U skladu sa usvojenim zakonima, predmet koncesija u Bosni i Hercegovini mogu biti:

Izgradnja i/ili dogradnja i korištenje ili samo korištenje:

- autoputeva, magistralnih puteva, puteva i pripadajućih infrastrukturnih objekata, željezničkih pruga, plovnih kanala, luka i aerodroma;
- korištenje vodotoka i drugih voda;
- izgradnja energetske objekata;
- izgradnja i korištenje ili korištenje hidroakumulacija;
- istraživanje i/ili korištenje energetske i drugih mineralnih sirovina;
- istraživanje i/ili korištenje sirove nafte i zemnog plina;

- korištenje građevinskog zemljišta;
- korištenje šuma i šumskog zemljišta;
- lov i ribolov;
- izgradnja, korištenje i upravljanje cjevovodnim transportom nafte i plina i skladištenje u cjevovodima i terminalima;
- usluge u sektoru komunikacija;
- igre na sreću;
- putnički i teretni željeznički saobraćaj
- javni linijski prijevoz lica;
- korištenje ljekovitih termalnih i mineralnih voda;
- istraživanje i/ili korištenje nemetalnih mineralnih sirovina, uključujući sve sekundarne mineralne sirovine utvrđene posebnim zakonom;
- hidromelioracioni sistemi i sistemi za vađenje materijala iz vodotoka i vodnih površina;
- korištenje poljoprivrednog zemljišta;
- hoteli i ostali turistički objekti;
- prostori i objekti privrednog i graditeljskog naslijeđa;
- druga dobra u smislu člana 1. stav 2. Zakona o koncesijama BiH.

II.

Da bi se privukao strani ili agažirao domaći kapital, moraju se stvarati povoljni uvjeti za poslovanje, odnosno povoljna investiciona klima za strane i domaće investitore.

Unapređenje investicione klime podrazumijeva sve one mjere koje preduzima i provodi izvršna i zakonodavna vlast na stabilizaciji ukupnog političkog i ekonomskog stanja u zemlji.

Svaka ozbiljnija studija, koja se bavi mogućnostima ulaganja, uzima u obzir i procjenu investicione klime. Kriteriji za tu procjenu svode se na političke i ekonomske rizike i podrazumijevaju:

- političku, pravnu i socijalnu sigurnost;
- stabilne uvjete privređivanja, odnosno da se privredna kretanja mogu predviđati s velikim stepenom izvjesnosti;
- pozitivne stavove vlasti i građana prema stranim i domaćim privatnim investicijama;
- povoljan vanjskotrgovinski, carinski i devizni tretman ulaganja kao i povrat uloženi sredstava i dobiti;
- eventualna, prethodna ulaganja u infrastrukturu (energetika, voda, komunikacije);
- postojanje pouzdane i obučene radne snage;
- konkurentan pristup sirovinama i drugim domaćim izvorima;
- razumijevanje za interes privatnih ulagača u pogledu rentabilnosti i profita.

Najvažniji uvjeti koji čine suštinu investicione klime su politička i ekonomska stabilnost zemlje i njenog okruženja, ali i kompatibilnost pravnog i ekonomskog sistema sa zemljama tržišne privrede i članicama Evropske unije. Strani, a i domaći investitori, neće realizirati nijedan ozbiljniji projekat bez ove ocjene. Činjenica je da se investiciona klima u Bosni i Hercegovini iz godine u godinu stalno unapređuje i stvaraju se povoljniji poslovni uvjeti za strana i domaća ulaganja.

Prema ocjeni uglednih međunarodnih institucija koje se bave ovim pitanjem, Bosna i Hercegovina svrstava se u red zemalja koje su u odnosu na prethodni period unaprijedile poslovnu klimu. Tako je, prema ocjeni Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), datoj u Izvještaju projekta o procjeni

koncesijaIzvršaj: EBRD, Concession Assessment Project, Cover Analysis Report, August 2005, u augustu 2005., postojeći Zakon o koncesijama BiH, u smislu usaglašenosti s postojećim međunarodnim standardimaPriručnik za zakonodavstvo u vezi s privatno finansiranim infrastrukturnim projektima, United Nations Commission on International Trade Law, UNCITRAL Model zakonskih odredbi za projekte koji predviđaju privatno finansiranje infrastrukture, Zeleni papir Evropske komisije o javno-privatnim partnerstvima, EU Komunikacija o koncesijama, UNIDO BOT smjernice, Smjernice Evropske Komisije za uspješna javno-privatna partnerstva, EU PPP smjernice i OECD Osnovni elementi zakona o koncesionim dogovorima. za ovu oblast, ocijenjen kao "srednje usaglašen". Prema istom izvještaju, pozitivno su ocijenjene obaveze donošenja dokumenta o politici jednakog tretmana privatnog sektora i mogućnosti dodjele koncesija domaćim i stranim pravnim licima pod jednakim uvjetima.

Tako se u Bosni i Hercegovini korjenitim reformama, usvajanjem i donošenjem strateških dokumenata, zakona i propisa značajno unapređuje poslovno okruženje i stvara sve bolje uvjete za strana i domaća ulaganja, ali postoje još brojna pitanja koja treba riješiti da bi se poslovna klima još više unaprijedila. To se, prije svega, odnosi na preuzimanje međunarodnih standarda i razvijene prakse investiranja u koncesione projekte kroz učešće privatnog sektora (PSP- Private Sector Participation) i javno-privatnog partnerstva (PPP- Public Private Partnership), kao i preporuka i smjernica EU u oblasti koncesionih ulaganja.

Ustav BiH, ustavi RS i FBiH, kao i Statut Brčko Distrikta BiH garantiraju zaštitu privatnog kapitala i vlasništva, tržišne privrede, kao i zaštitu direktnih stranih ulaganja u pogledu oduzimanja ili ograničavanja, slobodu obavljanja privrednih i drugih djelatnosti, zaštitu od bilo kakve diskriminacije kao i ostala prava i slobode.

Zakonom o politici direktnih stranih ulaganja u BiH regulirane su osnove politike i principi učešća stranih ulagača u bh. privredi, a na osnovu ovog zakona doneseni su usaglašeni zakoni o stranim ulaganjima u RS i FBiH, koji promoviraju otvorenu, slobodnu i tržišno vođenu ekonomsku politiku, štite strana ulaganja od bilo kojeg vida diskriminacije, omogućavaju određene carinske povlastice, štite pravo stranog ulagača na slobodan transfer dobiti u inozemstvo, omogućava stranim ulagačima ista vlasnička prava na nekretninama koja imaju domaća lica, kao i druge vidove sloboda i prava u investiranjima.

Uz navedeno, donošenjem Zakona o koncesijama BiH, kao i entitetskih zakona o koncesijama, zaokružen je pravni i institucionalni okvir za strana i domaća koncesiona ulaganja.

III.

Prirodni resursi u Bosni i Hercegovini čine dobar osnov za koncesiona ulaganja, što može biti jedan od vrlo značajnih oslonaca u usmjeravanjima budućeg privrednog razvoja.

Za zemlje u tranziciji, s nerazvijenom privredom i infrastrukturom, kao što je Bosna i Hercegovina, značajna strana ulaganja neophodan su preduvjet privrednog napretka.

Na osnovu dosadašnjih istraživanja, prikupljenih podataka i aktuelnih procjena, jasno je da se u Bosni i Hercegovini raspolaže značajnim prirodnim i društvenim resursima:

- Rezerve uglja procjenjuju se na 3,9 milijardi tona, što je 93% ukupnog energetskeg potencijala BiH i još uvijek nisu potpuno istražene. Postoje procjene koje ukazuju na mogućnost pronalaženja značajnih rezervi kamenog uglja.

- Metalne mineralne sirovine su raznovrsne, a procjenjuje se da rezerve ruda željeza iznose 718 miliona tona, boksita 86 miliona tona, olova i cinka 60 miliona tona.

- Nemetalni minerali: kamena so i profilit s procijenjenim rezervama od oko 14,5 miliona tona.

- Voda je vrlo izdašan prirodni resurs a koristi se kao: hidropotencijal brzih planinskih, kao i vrlo izdašnih nizijskih riječnih tokova (procjenjuje se na 4300 MW električne energije, a iskorišteno je oko 50%); izvorska, veoma čista, kvalitetna i pitka voda, pogodna za tržišno pakovanje; termalne i mineralne vode na više lokaliteta, sa preko 220 različitih izvorišta, pogodne za banjska liječenja, koje još uvijek nisu dovoljno istražene.

- Nalazišta nafte nisu dovoljno istražena a nafta je pronađena u tragovima na više lokaliteta.

- Šume se prostiru na površinama od 2,7 miliona hektara, što čini oko 52% ukupne površine BiH.

- Vjetar, kao prirodni resurs za proizvodnju električne energije, naročito u planinskim područjima.

- Poljoprivredno zemljište u BiH iznosi 1,5 miliona hektara i pogodno je za uzgoj žitarica i krmnog bilja, a posebna pogodnost je što nije zagađeno pesticidima i interesantno je za proizvodnju zdrave hrane.

- Turistički potencijali BiH veoma su raznovrsni. Bosna i Hercegovina posjeduje izuzetne prirodne ljepote, pogodne klimatske uvjete i bogato kulturno historijsko naslijeđe. Bosna i Hercegovina ima olimpijske planine s razvijenom infrastrukturom za zimske sportove, očuvane i još nedovoljno korištene planinske predjele za ekstremne sportove, lov i ribolov, splavarenja i raftinge na divljim vodama, prirodno očuvane i nezagađene planinske rijeke i jezera, morske plaže, banjska lječilišta, te značajne kulturnohistorijske i vjerske objekte.

- Infrastrukturne i transportne komunikacije u Bosni i Hercegovini nisu dovoljno razvijene, te pružaju mogućnost intenzivnog razvoja, što je neminovna potreba, naročito radi geografskog položaja na važnim transportno-komunikacijskim trasama Jugoistočne Evrope.

Bosna i Hercegovina raspolaže s oko 22.600 km putne mreže (3.788 km magistralnih puteva, 995 km tzv. evropskih puteva i tek 20-ak km autoputa), 1.031 km željezničkih pruga i 330 km plovnog puta rijekom Savom.

Bosna i Hercegovina nema morskih luka, ali ima dvije riječne luke na Savi.

Resursima se svakako mora upravljati i raspolagati na racionalan i efikasan način, uz primjenu savremenih tehnoloških dostignuća i znanja, kako bi se ostvarili što povoljniji ekonomski rezultati.

Ljudski potencijal i društvena infrastruktura (obrazovanje, zdravstvo, ustanove za zbrinjavanje ili pomoć određenim kategorijama stanovništva i sl.) također su osnov za koncesionih ulaganja koja mogu doprinijeti bržem razvoju društva.

Koncesionim ulaganjima mogu se dati sljedeći prioriteti, a u svrhu što boljeg i efikasnijeg razvoja:

1. Korištenje voda, kao obnovljivog prirodnog bogatstva, za izgradnju hidroenergetskih objekata te u komercijalne, turističke, zdravstvene i druge svrhe.

2. Korištenje mineralnih sirovina: željeza, boksita, uglja, soli i raznih minerala za potrebe građevinarstva. Ovdje već postoje izgrađeni značajni kapaciteti za ekstrakciju i preradu i na tome treba intenzivirati razvoj zemlje.

3. Korištenje poljoprivrednog zemljišta, kao i razvoj poljoprivrede, treba da bude jedan od prioriteta razvoja. Time bi se, istovremeno, stvorio osnov za razvoj različitih mogućnosti u prerađivačkoj industriji, zapošljavanju, i sl.

4. Korištenje turističkih potencijala za razvoj različitih i bogatih turističkih i sportsko-rekreativnih sadržaja.

5. Korištenje postojećih objekata, kao i gradnja novih, u oblasti infrastrukture transporta i komunikacija.

IV.

Pred Bosnom i Hercegovinom u narednom srednjoročnom periodu su veliki izazovi u pogledu javnih investicija. Koncesionarstvo kao oblik ulaganja privatnog kapitala sigurno će naći svoje mjesto u tim investicijama.

Bosna i Hercegovina nalazi se na putu euroatlantskih integracija koje, između ostalog, nameću ispunjavanje međunarodnih obaveza proisteklih iz međunarodnih sporazuma, konvencija, direktiva EC, regionalne i bilateralne saradnje sa susjednim državama, te usaglašavanje i prilagođavanje razvojno-planskih ciljeva potrebama i opredjeljenjima Evropske unije i šire međunarodne zajednice.

Bosna i Hercegovina preuzela je obaveze i odgovornost za realizaciju dugoročnih razvojno-planskih projekata koji će biti usklađeni s općim opredjeljenjima međunarodne zajednice i regiona kojem pripada.

Evropska unija definirala je politiku razvoja Transevropske mreže za transport, energetiku i komunikacije (TEN) Konferencija ministara transporta Evrope (ECMT) je na Kreti i konačno u Helsinkiju 1997. usvojila Mrežu panevropskih koridora kojom je uspostavljena jaka veza s TEN mrežom EU. Wa toj konferenciji proširena je mreža koridora V na ogranke: a, b i c, pa je tako BiH dobila ogranak c Koridora V. Promjene koje su nastale u politici prometa EU, prijemom novih deset članica, podstakle su i druge aktivnosti i brojne konferencije EK i Konferencije evropskih ministara prometa. Posebno je značajno osnivanje High Level Group (Santjago de Compostela, juni 2004.) s mandatom da utvrdi nove transportne osnove (axes) između TEN mreže (EU) i susjednih zemalja (26) među kojima je i Bosna i Hercegovina. BiH dodijeljene su dvije transnacionalne osnove (axes): Koridor Vc i rijeka Sava. Memorandum o razumijevanju (MoU) za razvoj transportne mreže u Jugoistočnoj Evropi (JE) potpisali su u junu 2004. ministri prometa JE kojim se predviđa implementacija Core network (osnovna mreža) JE, sadržane u studijama TIRS i REBIS. Implementacija MoU je u toku. i kasnijim odlukama (1692/96/EC, 1346/2001/EC) zacrtala ciljeve i prioritete integriranja nacionalnih transportnih mreža u jedinstvenu Transevropsku mrežu. Helsinškom deklaracijom iz 1997. Bosna i Hercegovina uključena je u Panevropsku transportnu mrežu proširenjem transportnog Koridora V granom c koja iz luke Ploče kroz Bosnu i Hercegovinu vodi do Budimpešte i spaja se s Panevropskim koridorom V.

Sporazumom iz Kyota definirani su osnovni principi zaštite okoliša i utvrđena politika budućeg razvoja koja će uvažavati definirane principe i općeprihvaćene standarde. Ti standardi poštivat će se i prilikom budućih investiranja i prilagođavanja već izgrađene infrastrukture tim standardima.

EU kroz programe CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation-EC 2666/2000), Pakt stabilnosti (Stability Pact) i regionalne inicijative (CEI, Jadransko-jonska, SEECP) želi pružiti podršku zemljama Jugoistočne Evrope i omogućiti pristup međunarodnim finansijskim fondovima kako bi svoje razvojne programe realizirala u skladu sa

zacrtnim ciljevima i direktivama EU. Bosna i Hercegovina aktivno učestvuje u ovom procesu i očekuje finansijsku podršku i pristup razvojnim finansijskim fondovima kroz grantove i povoljne kreditne aranžmane. Međutim, obim planiranih investicija, prema do sada urađenim studijama, sigurno će zahtijevati i angažiranje privatnog kapitala davanjem koncesija.

Bosna i Hercegovina je i u bilateralnim odnosima sa susjednim državama pokrenula veliki broj zajedničkih aktivnosti u sektorima vodoprivrede, zaštite riječnih slivova i energetike. Sve to ukazuje na veliku potrebu angažiranja i privatnog kapitala u ove investicije davanjem koncesija. Naročito izražene potrebe su u sektorima drumskog i željezničkog saobraćaja, energetike, cijevnog transporta, riječnog transporta, sektorima telekomunikacija, turizma, zaštite okoliša i sl. Bosna i Hercegovina ima važan položaj u transportno-komunikacijskom sistemu južne i srednje Evrope. Kroz region Jugoistočne Evrope prolazi šest od deset panevropskih koridora. Prema Regionalnoj balkanskoj infrastrukturnoj studiji - REBIS (EC-CARDS Program, 2003.) Bosna i Hercegovina se granom Vc Koridora i rutama 2a prema sjeverozapadu (Zenica-Banja Luka, Gradiška), 2b prema jugoistoku (Sarajevo-Foča-Podgorica) i 3 prema istoku (Sarajevo-Višegrad-Užice) uključuje u panevropske koridore V, VIII i X, a rijekom Savom u Panevropski koridor VII koji ide Dunavom.

Za izgradnju ove infrastrukture, koja podrazumijeva putnu mrežu, željezničku mrežu, plovnost Savom, luke kao i prateće objekte i suprastrukturu po prihvaćenim standardima EU, Bosni i Hercegovini bit će potrebna značajna finansijska sredstva. Sa stanovišta koncesija i privatnih investicija, finansiranja ovakvih projekata veoma su zahtjevna jer je dug period povrata sredstava uz rizike u predviđanjima saobraćajnih tokova. AZato je, osim BOT (Build-Operate-Transfer) modela, za ovakva finansiranja pogodan model tzv. javno- privatnog partnerstva (PPPPPP obuhvata finansijske modele, koji se zavisno od odnosa razlikuju kao: BOT, DBOT, DBFO, ROT. Private Finance Investment (PFI) je drugačiji od PPP jer daje posebno pogodne oblike ulaganja u društvenu infrastrukturu. Public Private Partneship).

Osnovne karakteristike sadašnjeg stanja transportno-komunikacijskog sistema su:

- U željezničkom saobraćaju Bosna i Hercegovina raspolaže s ukupno 1.031 km željezničkih pruga. Ovaj sistem saobraćaja pretrpio je velike ratne štete u periodu od 1992. do 1995. u vrijednosti od više stotina miliona dolara. Danas je ovaj sistem tehnički i organizaciono nedovoljno obnovljen. Osnovni pravci koji bi bosanskohercegovačke željeznice uveli u Panevropsku željezničku mrežu svakako je Panevropski koridor Vc (Šamac-Doboj-Sarajevo-Čapljina-Ploče); Paralela 10 (Transverzalna željeznička linija Zvornik-Tuzla- Doboj- Banjaluka-Novi Grad- Republika Hrvatska); Pravac sjever-jug (Dobrljin-Novi Grad- Bihać-Martin Brod- Knin, Republika Hrvatska) i pruga Banovići- Tuzla-Brčko.

- U drumskom saobraćaju Bosna i Hercegovina raspolaže s oko 22.600 km kategoriziranih puteva, ali tek sa svega 20-ak km savremenih autoputeva, što neodgodivo nalaže ubrzani rad na definiranju pravaca, programiranju razvoja i pronalaženju potencijalnih partnera (koncesionara) za finansiranje i izgradnju ove mreže. V tom smislu prioriteta je izgradnja Koridora Vc, na trasi Jadransko more-Sarajevo-Republika Hrvatska- Mađarska, kao i ruta 2a: Zenica-Banja Luka- Gradiška, 2b: Sarajevo-Foča-Podgorica i 3: Sarajevo-Višegrad-Užice.

- U aviosaobraćaju Bosna i Hercegovina raspolaže osposobljenim i aktivnim aerodromima u Sarajevu (s godišnjim prometom od oko 300.000 putnika), Tuzli (s oko 15.000), Mostaru (s oko 15.000) i Banjoj Luci (s oko 40.000). Međutim, stanje u pogledu prijevoznih kapaciteta nije ni blizu zadovoljavajućeg. Interes za korištenje avioprijevoza u Bosni i Hercegovini je očigledan, pa se u narednom periodu očekuje stalno povećanje obima prijevoza, nivoa i kvaliteta prijevoznih usluga i stepena sigurnosti. Prema predviđanjima obrađenim u Studiji Transport Master Plan u

BiH (JICA 2001.), broj putnika za 2020. u Bosni i Hercegovini mogao bi biti oko milion i 250 hiljada, od čega bi aerodrom u Banjoj Luci imao oko 250 hiljada, u Mostaru 150 hiljada, u Tuzli 150 hiljada i Sarajevu oko 700 hiljada. Dugoročno gledano, mogu se očekivati značajna investiranja u ove kapacitete kako bi se udovoljilo potrebama u narednom periodu, a što stvara prostor privatnim ulaganjima putem koncesija. Strategija razvoja sistema za upravljanje zračnim saobraćajem u Bosni i Hercegovini usvojena je krajem 2005. godine.

- Riječni i pomorski saobraćaj u Bosni i Hercegovini odvija se preko luke Ploče u Republici Hrvatskoj, te rijekom Savom čitavom dužinom kroz BiH. Ovaj saobraćaj koristi se gotovo isključivo za prijevoz u bazno-sirovinskom, rudarskom, energetskom i hemijskom kompleksu. Rijeka Sava dobila je status međunarodnog značaja, a kao plovni put direktno je povezana s Panevropskim koridorom VII - rijeka Dunav. Na Savi se nalaze i dvije značajne riječne luke (Brčko i Šamac) s već izgrađenim pretovarnim kapacitetima. Sporazum o Savi i Dunavska konvencija otvaraju velike mogućnosti za investiranje u infrastrukturu ovog plovnog puta.

- Poštanski i telekomunikacijski saobraćaj u Bosni i Hercegovini danas pruža zadovoljavajući obim usluga. Pored klasičnog poštanskog saobraćaja i telekomunikacija, u upotrebi su brza pošta, mobilna telefonija, satelitska sredstva veza i internet. Ipak, predstoji značajan posao programiranja i uvezivanja ovih sistema unutar Bosne i Hercegovine, koji je još uvijek iscjepkan. Dinamika obnove i razvoja ovog saobraćaja kroz koncesiona davanja i konkurenciju omogućit će dostizanje evropskih i svjetskih standarda.

Elektronski mediji zahtijevaju modernizaciju prijenosne mreže RTV signala, digitalizaciju sistema i unapređenje infrastrukture, što će otvoriti dosta prostora i koncesionim ulaganjima u ovoj oblasti.

U energetskom sektoru, u skladu s Direktivama EU koje se odnose na ovaj sektor i Ugovorom o energetskej povelji koji su potpisale zemlje Jugoistočne Evrope s EU, Bosna i Hercegovina pristupila je izradi Strategije energetike koja obuhvata planiranje razvoja ovog sektora do 2030.

Bosna i Hercegovina obavezala se da će pratiti evropska i svjetska kretanja u energetici i tako se uključiti u sistem evropske ponude i potražnje. To će zahtijevati dugoročne procese reforme, deregulacije i liberalizacije energetike u Bosni i Hercegovini koja je počela u elektroenergetskom sektoru a bit će nastavljeni i u ostalim energetskim sektorima.

Osnovna karakteristika energetskog sektora je nedovoljna istraženost rezervi i potencijala po strukturi (fosilna goriva-ugalj, nafta, prirodni plin, obnovljivi izvori-hidroenergija, geotermalna energija, energija vjetra, sunčana energija, energija biomase i dr.) i nedovoljna razvijenost kapaciteta u pogledu proizvodnje, prijenosa, distribucije, transporta, skladištenja i tranzita kroz Bosnu i Hercegovinu.

Bosna i Hercegovina koristi hidropotencijal sa oko 2100 MW, a potencijalni kapaciteti iznose oko 4300 MW, što znači da je iskorišteno manje od 50% hidropotencijala. Bosna i Hercegovina nema razvijenu mrežu cijevnog transporta. Izgrađen je plinovod kojim se transportira plin od Zvornika do Sarajeva i Zenice.

Regionalno tržište prirodnog plina, čiju studiju finansira Svjetska banka, otvorit će mogućnosti za uključivanje Bosne i Hercegovine u Zapadnobalkanski koridor (Western Balkan Corridor) prijenosa plina od Grčke prema Sloveniji i Austriji što bi značajno doprinijelo ukupnoj stabilizaciji energetskog sektora.

Kako se planira i izgradnja regionalnog plinovoda od sjevera prema jugu, može se zaključiti da će izgradnja ove mreže zahtijevati značajna investiranja što otvara mogućnosti i za koncesije u ovoj oblasti.

V.

Funkcioniranje bh. privrede u posljednjim godinama karakterizira stanje opće stagnacije, uz nepovoljne trendove u kretanju najznačajnijih ekonomskih pokazatelja, kao npr:

- nepovoljan - nizak društveni brutoproizvod;
- visoka stopa nezaposlenosti;
- nizak stepen korištenja proizvodnih kapaciteta;
- deficit u vanjskoj trgovini i sl.

Prevazilaženje ovakvog stanja, uz stvaranje pretpostavki za efikasnije uključanje bh. privrede u aktuelne procese svjetske globalizacije i uspješno integriranje zemlje u Evropsku uniju, moguće je ostvariti jedino značajnim investiranjem u podizanje novih i rekonstrukciju postojećih proizvodnih i infrastrukturnih kapaciteta, te na osnovu toga, jačanjem konkurentske sposobnosti domaće privrede na svjetskom tržištu. Međutim, vlastita akumulacija i drugi domaći izvori finansiranja u pravcu ostvarivanja povoljnijih tokova u funkcioniranju i razvoju bh. privrede nisu dovoljni, te je neophodno stvoriti pretpostavke za što uspješnije privlačenje i investiranje stranog kapitala u domaću privredu.

Budući da je davanje koncesija jedan od posebno pogodnih oblika investiranja stranog kapitala u domaću ekonomiju, očekuje se da će se koncesionim davanjima u Bosni i Hercegovini osigurati:

1. povećanje društvenog brutoproizvoda - koncesiona ulaganja, u pravilu, podrazumijevaju krupnije investicione zahvate na osnovu kojih dolazi do značajnijeg porasta društvenog brutoproizvoda;
2. povećanje nivoa zaposlenosti - što se ostvaruje novim investicijama, a čija realizacija podrazumijeva zapošljavanje nove radne snage;
3. racionalnije korištenje obnovljivih, a posebno neobnovljivih prirodnih resursa. U dosadašnjoj praksi nisu rijetki slučajevi nedovoljno efikasnog i nekontroliranog korištenja prirodnih resursa, a u funkciji općedruštvenog razvoja i napretka zemlje;
4. transfer savremenih tehnologija i znanja - koncesiona ulaganja realiziraju se, u principu, uz primjenu najmodernijih tehničko-tehnoloških dostignuća, čime se ostvaruje uspješan transfer tehnologija i znanja;
5. povećanje izvoza i pristup novim tržištima - posebno kada se koncesiona ulaganja ostvaruju u privrednim djelatnostima čiji se proizvodi mogu uspješno realizirati na stranim tržištima, kao i kada se stvaraju uvjeti za bolju povezanost domaćih privrednih subjekata sa zemljama iz okruženja;
6. supstituciju i/ili smanjenje uvoza - što je posebno slučaj kada se koncesija realizira u proizvodnji dobara koja su deficitarna na domaćem tržištu;
7. stabiliziranje javnog sektora - što se očituje povećanjem fiskalnih i parafiskalnih prihoda, a što je logična posljedica, tj. rezultat svakog koncesionog investiranja;

8. uvođenje i jačanje konkurencije - s novim investicijama, posebno onim u proizvodne kapacitete, javljaju se novi subjekti ponude, što doprinosi jačanju konkurencije na domaćem tržištu;
9. povećanje kvaliteta i asortimana proizvoda i usluga - uvođenjem savremenih tehnologija, uz modernizaciju proizvodnih kapaciteta, te jačanjem konkurencije na tržištu, koncesiona ulaganja značajno doprinose povećanju kvaliteta i proširenju asortimana proizvoda i usluga;
10. povećanje kreditnog ugleda zemlje kod međunarodnih razvojnih i investicionih finansijskih institucija. Osim što doprinose stabilizaciji javnog sektora (budžeta) povećanjem fiskalnih i drugih prihoda, te time što podrazumijevaju direktno investiranje stranog kapitala u domaću privredu, koncesiona ulaganja indirektno doprinose podizanju kreditno-finansijskog ugleda zemlje;
11. zapošljavanje domaćih proizvodnih kapaciteta, i to na osnovu angažiranja pojedinih proizvodno-uslužnih subjekata i kupovine sirovina i drugih dobara na domaćem tržištu;
12. povećanje operativne efikasnosti uloge menadžmenta u privređivanju - što je posebno bitno u savremenim uvjetima privređivanja na svjetskom tržištu, pri čemu uloga menadžmenta postaje sve značajnija;
13. uvođenje međunarodnih standarda u poslovanju po modelima razvijenih zemalja - a što se može uzeti kao jedan od nezaobilaznih preduvjeta za uspješan prodor na međunarodno tržište.

Osim pomenutih, po osnovu koncesionih davanja moguće je ostvariti i druge ciljeve i interese ekonomskog razvoja zemlje i njenog općedruštvenog napretka.

VI.

Odluke o vrsti, predmetu i obimu koncesije, koje su u nadležnosti Bosne i Hercegovine, donosi Vijeće ministara BiH a potvrđuje ih Parlamentarna skupština BiH. Odluke o vrsti, predmetu i obimu koncesija koje su u nadležnosti entiteta donose entitetske vlade.

Komisija za koncesije BiH svoje nadležnosti obavlja u svojstvu Komisije za dodjelu koncesija BiH ili u svojstvu Zajedničke komisije za koncesije. U slučaju zajedničke nadležnosti BiH i/ili FBiH i/ili RS i/ili Brčko Distrikta BiH za dodjelu koncesija, nadležni organi usaglašavaju uvjete i oblik dodjele koncesija. Sva sporna pitanja koja nastanu u vezi s dodjelom koncesija između BiH i/ili FBiH i/ili RS i /ili Brčko Distrikta BiH rješava Zajednička komisija za koncesije.

Iz tih razloga ovaj dokument u nekim svojim dijelovima dotiče se politike koncesija, sektora i dobara nezavisno od nadležnosti za njihovu dodjelu.

Prilikom dodjele koncesija u Bosni i Hercegovini primjenjivat će se sljedeći opći principi:

1. Transparentnost i nediskriminacija učesnika u postupku, u skladu sa Zakonom o koncesijama BiH, a što će se postići tako da:

- pravila i informacije vezane za postupak dodjele koncesija budu dostupni svim zainteresiranim učesnicima;

- se koncesije dodjeljuju pod jednakim uvjetima domaćim i stranim pravnim licima raspisivanjem javnog oglasa, odnosno tendera koji obavezno sadrži: opis projekta, definiciju ekonomskih i pravnih uvjeta i zahtjeva projekta, principe i metode izračunavanja naknade, iznos naknade za koncesiju i takse za učešće na tenderu, popis sredstava i imovine koja se daje na raspolaganje

koncesionaru, kriterije za ocjenu ponuda za dodjelu koncesije, rok za dostavljanje ponuda, nacrt ugovora o koncesiji, poreske olakšice vezane za projekat (ako postoje), spisak potrebnih dozvola, odobrenja ili drugih ovlaštenja, kao i druge podatke koje zatraži Komisija za koncesije.

2. Optimalno korištenje prirodnih resursa, dobara u općoj upotrebi i infrastrukturnih objekata uz primjenu najviših međunarodnih standarda za upravljanje tim resursima, s tim da se:

- koncesioniranjem ostvare najpovoljniji finansijski i ekonomski efekti za Bosnu i Hercegovinu;
- zadovolje parametri održivog razvoja;
- ostvari direktna ili indirektna ekonomska korist za BiH.

3. Postavljanje pravnih okvira za postojeće korisnike koncesionih dobara - pravna lica, definirana Zakonom o koncesijama, koja u svojoj djelatnosti koriste prirodna bogatstva, dobra u općoj upotrebi ili obavljaju djelatnost od općeg interesa u skladu sa Zakonom o koncesijama.

4. Dodjela po BOT modelu koncesija za infrastrukturne i druge značajne oblasti koji podrazumijeva izgradnju, rekonstrukciju i finansiranje kompletnog objekta, uređaja ili postrojenja, njegovo korištenje i predaju BiH nakon isteka ugovorenog roka. Osim BOT modela u finansiranju projekata koji zahtijevaju dug period povrata sredstava i velike rizike u predviđanjima, mogu se koristiti i kombinirana finansiranja tzv. javno-privatno partnerstvo (PPP-Public Private Partnership) koje podrazumijeva zajedničko ulaganje i zajednički rizik javnog sektora i privatnog kapitala.

5. Svaki koncesioni projekat koji se odobrava mora imati urađenu studiju ekonomske opravdanosti. Študiju ekonomske opravdanosti priprema koncedent a kod samoinicijativnih ponuda, to se može zahtijevati od koncesionara.

Studija podrazumijeva projekat o stepenu tehničko-tehnološke, pravne i ekonomske opravdanosti koncesije, ispitivanje prirodnih uvjeta, urbanističko-tehničke mogućnosti i ograničenja, dozvole, odobrenja, saglasnosti, uticaj djelatnosti na život i zdravlje ljudi, te procjene rizika koncesionog projekta.

Studija treba da pokaže da je koncesioni projekat samoodrživ, da donosi dobit za BiH, da se uklapa u ciljeve utvrđene ovim dokumentom, te kako utiče na pružanje usluga korisnicima i naknade koje se naplaćuju od njih.

6. Davanje prioriteta dodjeli koncesije u onim oblastima koje će:

- doprinijeti zadovoljenju javnih potreba u određenoj oblasti ili sredini;
- povećati i stimulirati izvoz i smanjiti vanjskotrgovinski deficit;
- angažirati domaće resurse i radnu snagu;
- podsticati razvoj nerazvijenih i siromašnih područja;
- doprinositi ujednačenijem regionalnom razvoju BiH i ujednačenijem korištenju prirodnih dobara;
- aktivirati prerađivačke kapacitete koristeći prirodne resurse kojih u Bosni i Hercegovini ima dovoljno, unapređivati konkurenciju na domaćem tržištu i kvalitet usluga koje se pružaju stanovništvu.

7. Pružanje podrške koncesionim projektima koja se ogleda u:

- političkoj i administrativnoj podršci;
- podršci kroz carinske i poreske olakšice u skladu sa zakonima;

- podršci u reguliranju imovinskopravnih odnosa;
- snošenju zajedničkih nepredviđenih rizika;
- drugim oblicima podrške u zavisnosti od zahtjeva koncesionog projekta.

8. Zaštita od negativnih uticaja koncesionih projekata na životnu sredinu osigurat će se izradom posebne studije koja će u svakom konkretnom slučaju dati odgovor na ove uticaje i mjere za njihovo svođenje u propisane okvire.

9. Davanje koncesija bit će u funkciji jačanja konkurencije na tržištu uz sprečavanje monopolskog položaja koncesionara u određenim sektorima privređivanja.

10. Koncesiona naknada i način njenog određivanja predmet je ugovora o koncesiji, a na osnovu utvrđenih principa i metoda izračunavanja sadržanih u javnom pozivu. Ugovorom se utvrđuje visina, način i rokovi plaćanja koncesione naknade, a kriteriji za određivanje koncesione naknade su vrsta, kvalitet, odnosno kategorija, količina, namjena i tržišna cijena dobra od općeg interesa. Za obavljanje određenih djelatnosti, kriteriji se utvrđuju prema tržišnim uvjetima poslovanja, roku trajanja koncesije, rizicima i očekivanom profitu.

Kada se ocijeni da koncesiona naknada nije od primarnog značaja za neki koncesioni projekat koji je od interesa za BiH, iznos te naknade može biti i umanjen, odnosno simboličan.

Kriteriji za utvrđivanje koncesione naknade bit će utvrđeni posebnim pravilnikom o utvrđivanju koncesione naknade.

11. Procjena i utvrđivanje javnog interesa obuhvata ekonomsku, političku, sociološku i opću opravdanost davanja koncesije i vezana je za pojam javnog dobra. Procjenu postojanja javnog interesa obavlja koncedent, posebno u slučajevima samoinicijativne ponude za dobivanje koncesije.

12. Zaštita dobara koja nisu predmet koncesije i arheoloških predmeta koje koncesionar pronade tokom radova na koncesionom području bit će definirana odredbama ugovora, a na osnovu pozitivnih zakonskih propisa i važećih odluka Vijeća ministara BiH i Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika.

13. Ugovor o koncesiji, nakon zakonom provedene procedure i uz saglasnost Komisije, potpisuje resorni ministar. Ugovor ne može biti zaključen na period duži od 30 godina, a ako postoje izuzetne okolnosti koje zahtijevaju ulaganja za koja je potreban duži vremenski period, ugovorni rok može biti produžen, ali ne može biti duži od 50 godina. Ugovor se može i obnoviti na rok koji ne može biti duži od polovine prvobitno ugovorenog. Sadržaj ugovora o koncesiji definiran je Zakonom o koncesijama BiH i obavezno obuhvata:

- sadržaj i obim koncesije;
- prava i obaveze ugovornih strana, uključujući i obavezu pružanja sigurne usluge korisnicima po najnižim cijenama, s obzirom na okolnosti;
- radnje potrebne za dobivanje ovlaštenja za provođenje aktivnosti u skladu s ugovorom o koncesiji;
- uvjete investiranja;
- olakšice i korištenje zemljišta;

- sredstva i imovinu koju na raspolaganje daje Vijeće ministara BiH, vlade entiteta ili vlada Brčko Distrikta BiH;
- uvjete za obnavljanje ugovora;
- sankcije i naknade za neispunjavanje obaveza ugovornih strana;
- raskid ugovora i postupak u slučaju raskida ugovora prije datuma prestanka utvrđenog ugovorom;
- način rješavanja sporova uključujući i međunarodnu arbitražu, ako se strane o tome dogovore;
- mjere koje omogućavaju finansiranje projekta;
- određivanje i usklađivanje tarifa ili cijena;
- iznos naknada za koncesiju;
- opis događaja koji se smatraju višom silom;
- ostale elemente značajne za predmet ugovora.

14. Način i rok primopredaje objekata nakon isteka ugovora definiraju se ugovorom, uz obaveze koncesionara da te objekte, uređaje i postrojenja preda u stanju u kojem je moguće njihovo nesmetano korištenje i funkcioniranje.

15. Nadzor, provjeru i praćenje cjelokupnog rada koncesionara tokom trajanja koncesionog ugovora obavljat će Komisija za koncesije BiH.

16. Komisija za koncesije BiH uspostaviti će registar svih odobrenih koncesionih ugovora u Bosni i Hercegovini. Registar će biti uspostavljen na osnovu evidencija entitetskih i kantonalnih komisija za koncesije i Komisije za koncesije BiH, a način vođenja registra bit će propisan posebnim pravilnikom o registru koncesionih ugovora u Bosni i Hercegovini.

* * *

Za praćenje izvršenja Dokumenta o politici dodjele koncesija u BiH kao i podnošenje godišnjih izvještaja Vijeću ministara BiH, u skladu sa Zakonom, zadužena je Komisija za koncesije BiH.

Na osnovu člana 17. st. 1. Zakona o koncesijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 56/04), ovaj dokument pripremila je Komisija za koncesije BiH a usvojen je na 109. sjednici Vijeća ministara BiH, održanoj 21. februara 2006.

PSBiH broj 361/06
 27. jula 2006. godine
 Sarajevo
 Predsjedavajući
 Doma naroda
 Parlamentarne skupštine BiH
 Martin Raguž, s. r.

Predsjedavajući
 Predstavničkog doma
 Parlamentarne skupštine BiH
 Goran Milojević, s. r.